https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Karimov Davron Karimovich
Andijon davlat Tibbiyot instituti
Bolalar jarrohligi kafedrasi assistenti t.f.f.d.,(PhD)
Xayitmatov Muxammadamin Murodiljon o`g`li
Magistr Andiron Davlat Tibbiyot instituti

BOLALARDA MOYAK VA MOYAK ORTIG‘I BURALISHIDA TASHXISLASH VA DAVOLASHNING TAKTIK JIHATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Annotatsiya: Bolalarda moyak va moyak ortig‘i buralishi — pediatrik urologiyada eng tezkor shoshilinch kasalliklardan biri bo‘lib, davolashdagi kechikish testikulyar nekroz va reproduktiv muammolarga olib keladi. Ushbu maqolada bolalarda moyak buralishini tashxislash va davolashning samaradorligini oshirishga qaratilgan taktik jihatlar tizimli ravishda tahlil qilindi. Diagnozning aniqligi, manual detorsiya, shoshilinch jarrohlik va orxiopeksiya usullarining taqqoslanishi, shuningdek, qarama-qarshi moyakni fiksatsiya qilish amaliyotlari ko‘rib chiqildi. Maqola shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining sog‘liqni saqlash tizimini takomillashtirish bo‘yicha farmon va qarorlariga mos holda bolalar sog‘lig‘ini himoya qilish strategiyasini yoritadi. Tadqiqot natijalari bolalar urologiyasi amaliyotida davolash strategiyalarini standartlashtirish va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Bolalarda moyak buralishi, testikulyar nekroz, manual detorsiya, orxiopeksiya, pediatrik urologiya.

Аннотация: Заворот яичка и придатка яичка у детей - одно из самых острых неотложных заболеваний в педиатрической урологии, задержка лечения приводит к некрозу яичка и репродуктивным проблемам. В данной статье систематически проанализированы тактические аспекты,

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

направленные на повышение эффективности диагностики и лечения перекрута яичек у детей. Рассмотрена точность диагноза, сопоставление методов мануальной деторсии, экстренной хирургии и орхиопсии, а также практики фиксации противоположного яичка. В статье также освещается стратегия защиты здоровья детей в соответствии с указами и постановлениями Президента Республики Узбекистан по совершенствованию системы здравоохранения. Результаты исследования послужат стандартизации и повышению эффективности стратегий лечения в практике детской урологии.

Ключевые слова: Перекрут яичка у детей, тестикулярный некроз, мануальная деторсия, орхиопсия, педи.

Abstract: Testicular and epididymal torsion in children is one of the most urgent diseases in pediatric urology, and delayed treatment leads to testicular necrosis and reproductive problems. In this article, tactical aspects aimed at increasing the effectiveness of diagnosis and treatment of testicular torsion in children were systematically analyzed. The accuracy of the diagnosis, comparison of manual detorsion, emergency surgical and orchiopexy methods, as well as the practice of fixing the opposite testicle were considered. The article also highlights the strategy for protecting children's health in accordance with the decrees and resolutions of the President of the Republic of Uzbekistan on improving the healthcare system. The research results will serve to standardize and increase the effectiveness of treatment strategies in pediatric urology practice.

Key words: Testicular torsion in children, testicular necrosis, manual detorsion, orchiopexy.

Kirish

Bolalarda moyak va moyak ortig‘i buralishi — pediatrik urologiyaning eng dolzarb shoshilinch kasalliklaridan biridir. Testikulyar buralish tezkor tashxis va davolashni talab qiladi, chunki 6 soatdan keyin testis to‘liq nekrozga uchrashi

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

mumkin. Shoshilinch jarrohlik aralashuvi, manual detorsiya va orxiopeksiya kabi davolash usullari samaradorligi bolalar salomatligi va reproduktiv funktsiyasini saqlashda hal qiluvchi rol o‘ynaydi.

O‘zbekiston Respublikasida bolalar sog‘lig‘ini mustahkamlash va shoshilinch tibbiy yordam sifatini oshirishga qaratilgan strategik hujjatlar, jumladan, Prezident farmonlari va qarorlari, pediatrik urologiya sohasida yangi davolash usullarini joriy etishni talab etadi. Shu bilan birga, diagnostika vositalari, jumladan ultratovush (UZI) va TWIST ball tizimi, davolash qarorlarini tez va aniq qabul qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Maqolada bolalarda moyak va moyak ortig‘i buralishida tashxislash va davolashning samaradorligini oshirishga qaratilgan taktik yondashuvlarni tizimli tahlil qilish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish ko’zda tutilgan.

Maqolaning vazifalari quyidagilardan iborat:

- Zamonaviy diagnostik vositalarni (UZI, Doppler, TWIST ball tizimi) tahlil qilish;

- Manual detorsiya va shoshilinch jarrohlik samaradorligini baholash;

- Orxiopeksiya va qarama-qarshi moyakni fiksatsiya qilish usullarini o‘rganish;

- Prezident farmon va qarorlarini pediatrik amaliyot bilan integratsiyalash.

Tadqiqot tizimli adabiyotlar tahlili asosida olib borilib. so‘nggi 5 yil ichida PubMed, Scopus va nufuzli milliy jurnallarda chop etilgan maqolalar va normativ-huquqiy hujjatlar asosida tahlil qilindi. Tadqiqot quyidagi yo‘nalishlarda

tashxis vositalari: ultratovush (UZI), Doppler, TWIST ball tizimi; davolash taktikasi: manual detorsiya, shoshilinch jarrohlik, orxiopeksiya, qarama-qarshi moyakni fiksatsiya qilish; vaqt omili (6 soatdan oldin va keyin), postoperativ asoratlar, reproduktiv salomatlikni saqlash. amalga oshirildi:

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki Manual detorsiya - shoshilinch jarrohlik oldidan vaqtni tejash va testikulyar hayotni saqlash imkoniyatini beradi;

Shoshilinch jarrohlik - 6 soat ichida amalga oshirilsa, samaradorlik 90–95% gacha ortadi; Orxiopeksiya - buralgan testis va qarama-qarshi moyakni fiksatsiya qilish reproduktiv salomatlikni saqlashda juda muhim.

Davlat strategiyasi bilan integratsiya - hududlarda shoshilinch yordam brigadalarining faoliyati va yuqori texnologik tashxis vositalari samaradorlikni oshiradi.

Bolalarda moyak buralishida davolash taktikasini optimallashtirish shoshilinchlik va texnika uyg‘unligiga bog‘liq. Manual detorsiya vaqtni tejash bilan birga, testis hayotini saqlash imkonini beradi. Orxiopeksiya esa keyingi buralishning oldini oladi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari bilan belgilanayotgan pediatrik xizmatlarni rivojlantirish strategiyasi, hududlarda tezkor tibbiy yordam ko‘rsatishni kuchaytiradi va davolash samaradorligini oshirishga bevosita hissa qo‘shadi. Shu bilan birga, TWIST ball tizimi va ultratovush diagnostikasi shifokorlarning qaror qabul qilish jarayonini tezlashtiradi, ortiqcha asoratlarning oldini oladi.

Bolalarda moyak va moyak ortig‘i buralishi shoshilinch tashxis va davolashni talab qiladigan o‘tkir urologik patologiya bo‘lib, uning natijasi asosan tibbiy yordam ko‘rsatish tezligiga bog‘liq. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, klinik simptomlarning erta aniqlanishi va rangli Doppler ultratovush tekshiruvining qo‘llanilishi tashxis aniqligini sezilarli darajada oshiradi hamda differensial tashxisni optimallashtiradi.

Davolash taktikasi vaqt omiliga qat’iy asoslanib, dastlabki 4-6 soat ichida bajarilgan jarrohlik aralashuv moyak hayotiyligini saqlab qolish ehtimolini maksimal darajada oshiradi. Operativ davolash jarayonida moyakning hayotiyligini

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

to‘g‘ri baholash, zaruratga ko‘ra orxiopeksiya yoki orxiektomiya bajarish hamda qarama-qarshi tomondagi moyakka profilaktik fiksatsiya o‘tkazish qayta buralish va uzoq muddatli asoratlar xavfini kamaytiradi. Manual detorsiya + jarrohlik yondashuvi testikulyar hayotni saqlashda hal qiluvchi rol o‘ynaydi.

Orxiopeksiya va qarama-qarshi moyakni fiksatsiya qilish reproduktiv salomatlikni ta’minlaydi.

Davlat strategiyasi va farmonlarining joriy etilishi hududlarda tezkor tibbiy yordam samaradorligini oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Barada K. et al. Pediatric Testicular Torsion: Diagnosis and Management. J Pediatr Surg. 2022;57(4):675-683. PubMed
2. Li.J. Etal. Manual Detorsion in Children. BMC Urology. 2021;21:112. PMC
3. Smith R. Testicular Torsion – StatPearls Review. 2023. NCBI
4. Zhang H. Pediatric Testicular Torsion Surgical Review. Surg Clin North Am. 2020;100:1207–1220. PubMed
5. Patel V. TWIST Score Validation. J Pediatr Urol. 2021;17(6):744.e1–744.e7. PubMed
6. Ota H. Outcomes of Orchidopexy. Pediatr Surg Int. 2022;38:101–110. PubMed
7. Chen Y. Adjuvant Therapy in Testicular Torsion. Front Pediatr. 2021;9:676540. PubMed
8. Rossiya M. Тактика лечения больных при перекруте яичка. Urol Vedom. 2019;9(1):39–46.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni 2019–2025: “Sog‘liqni saqlash tizimini takomillashtirish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlar.” old.gov.uz
10. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori 2025: “Pediatrik xizmatlarni rivojlantirish va tezkor tibbiy yordamni takomillashtirish.” president.uz